

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

Innovative Leadership of School Administrators Affecting Learning
Organizationship of Schools under Krabi Primary Educational
Service Area Office

กฤตติกา คะหะวงศ์*

Krittika Kahawong

ทิพมาศ เสวตวรโชติ

Tippamas Sawetworachot

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโศกราช

Mahamakut Buddhist University, Srithammasokkaraj Campus

Corresponding author, e-mail: krittika.kah@student.mbu.ac.th*

วันที่รับบทความ (Received): 25 มีนาคม 2569

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 10 เมษายน 2569

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 15 เมษายน 2569

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา 4) ศึกษาตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ จำนวน 327 คน โดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบนำตัวแปรทั้งหมด และแบบขั้นตอน ในรูปสมการพยากรณ์คะแนนดิบ และรูปสมการพยากรณ์มาตรฐาน

ผลจากการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรม ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการบริหารความเสี่ยง และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ทั้ง 4 ด้าน ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

โดยทำนายความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 81.60 สามารถสร้างสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .366 + .319(x_5) + .239(x_2) + .219(x_3) + .142(x_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .342(X_5) + .258(X_2) + .244(X_3) + .139(X_1)$$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม; ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้; การบริหารการศึกษา

Abstract

This research aimed to: (1) examine the level of innovative leadership of school administrators; (2) investigate the level of learning organization in schools; (3) explore the relationship between innovative leadership of school administrators and the learning organization of schools; and (4) identify the predictive variables of innovative leadership of school administrators affecting the learning organization of schools. The sample consisted of 327 teachers under the Krabi Primary Educational Service Area Office, determined using Krejcie and Morgan's table. The research instrument was a questionnaire. Quantitative data were analyzed using a statistical software package. The statistics employed included percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis using both the enter method and stepwise method, presented in the forms of raw score prediction equations and standardized score prediction equations.

The research findings revealed that: (1) the overall level of innovative leadership of school administrators was at a high level; (2) the overall level of learning organization in schools was at the highest level; (3) the relationship between innovative leadership of school administrators and the learning organization of schools was highly positive and statistically significant at the .001 level; and (4) the innovative leadership of school administrators in four aspects innovative organizational climate, creativity, risk management, and transformational vision significantly affected the learning organization of schools at the .001 level. These four aspects jointly predicted 81.60 percent of the variance in the learning organization of schools. The predictive equations were constructed in both raw score and standardized score forms.

Unstandardized Score Equation:

$$\hat{Y} = .366 + .319(x_5) + .239(x_2) + .219(x_3) + .142(x_1)$$

Standardized Score Equation:

$$\hat{Z} = .342(X_5) + .258(X_2) + .244(X_3) + .139(X_1)$$

Keywords: Innovative Leadership; Learning Organization; Educational Administration

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มุ่งพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่คนไทยทุกคนเข้าถึงโอกาสในการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างความเสมอภาคด้านการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ยกย่องคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาที่สอดคล้องและรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 พัฒนาคุณภาพของคนไทยให้เป็นผู้มีความรู้ คุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถพัฒนาศักยภาพและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สร้างความมั่นคงแก่ประเทศไทย โดยสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมคุณธรรม จริยธรรมที่คนไทยทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย สงบสุข และพอเพียง ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมด้วยการเพิ่มผลิตภาพของกำลังแรงงาน ให้มีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ภายใต้ยุคเศรษฐกิจและสังคม 4.0 เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 78-79) ซึ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ มุ่งส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามศักยภาพ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร และทักษะที่จำเป็นต่ออนาคต พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ พัฒนาสถานศึกษาและระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับให้มีความปลอดภัย และสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพิ่มโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม พัฒนาระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานในสังกัดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสมกับบริบท เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และสมรรถนะที่จำเป็น มีความสุข และมีเป้าหมาย ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพเพื่อพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565: 14-15)

ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะผู้นำมีบทบาทสำคัญและเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับความท้าทายในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา (สุธิกานต์ บริเอก, 2564) ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นความสามารถในการนำและกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนานวัตกรรม และการจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อนภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน (กุลชลี จงเจริญ, 2562)

การศึกษาที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องอาศัยสถานศึกษาที่มีกลไกการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง นั่นคือการที่สถานศึกษาก้าวสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) องค์การแห่งการเรียนรู้ คือ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้บุคลากรค้นหาและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และปรับปรุงการทำงานเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 78-79) และสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นต่ออนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565: 14-15) ซึ่งองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการกำกับ ติดตาม สนับสนุน และส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดให้

สอดคล้องกับนโยบายและทิศทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศ การที่สถานศึกษาสามารถพัฒนาและยกระดับตนเองสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะช่วยให้การดำเนินงานด้านวิชาการ การบริหารจัดการ และการพัฒนาบุคลากรเกิดความต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และนโยบายการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ การที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะเอื้อต่อการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี และนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างทั่วถึง ซึ่งในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การมีข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และการออกแบบแนวทางการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่อย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จึงถือเป็นปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Force) ที่สำคัญที่สุดในการผลักดันให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสามารถปลูกฝังวัฒนธรรมทางความคิดที่เปิดรับการเรียนรู้ร่วมกัน การพัฒนานวัตกรรม และการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง (กุลชลี จงเจริญ, 2562: 7)

ด้วยเหตุผลและความเชื่อมโยงดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปสู่การสร้างแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (Actionable Recommendations) ในการพัฒนาและปรับปรุงภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร รวมถึงการเสริมสร้างความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในพื้นที่ศึกษาให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

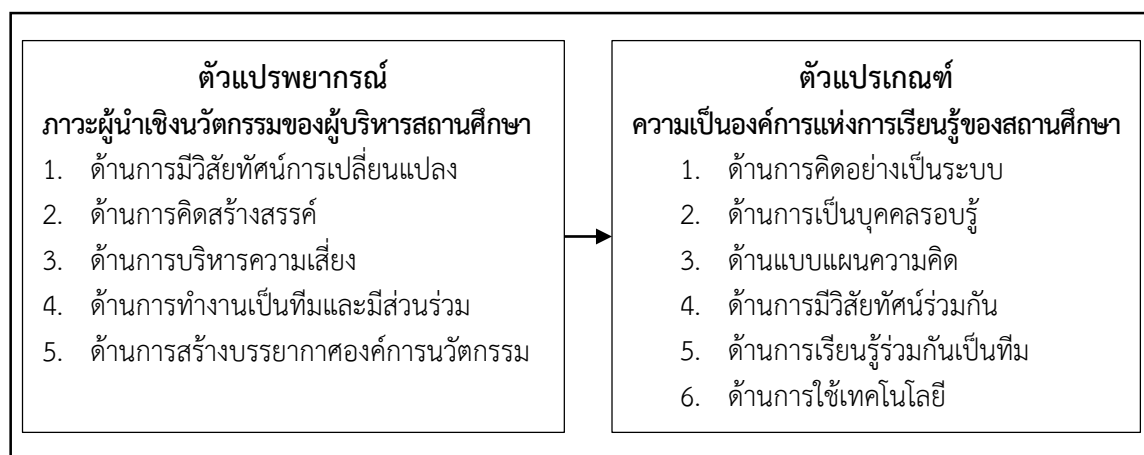
1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่
2. เพื่อศึกษาระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่
4. เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และได้ทำการสังเคราะห์ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ จำนวน 327 คน จากประชากรทั้งหมด 2,117 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยจำแนกประชากร ออกเป็นชั้นตามขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นตามสัดส่วนของประชากรจริง โดยใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ จากนั้นดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) แบบไม่ใส่คืน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการสุ่มเลือกโรงเรียนและครูผู้สอนในแต่ละโรงเรียนตามสัดส่วนที่กำหนด

โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อทราบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

3. วิเคราะห์ระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ในการแปลความหมาย

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficients) การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)

5. วิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยวิธีสร้างสมการพยากรณ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise Method) ในรูปสมการพยากรณ์คะแนนดิบ และรูปสมการพยากรณ์มาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม รองลงมา คือ การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การคิดสร้างสรรค์ และการบริหารความเสี่ยง

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม รองลงมา คือ การคิดอย่างเป็นระบบ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยี ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ แบบแผนความคิด

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาพรวมระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า ภาพรวมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 หมายความว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก ($r=.900$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความสัมพันธ์ ทางบวกอยู่ในระดับสูงถึงระดับสูงมาก ($r= .602$ ถึง $.811$) โดยคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรม (X_5) กับด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Y_4) มีความสัมพันธ์ในทางบวก อยู่ในระดับสูงมาก ($r=.811$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรม (X_5) กับด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Y_5) มีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r=.799$) ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม (X_4) กับด้านการใช้เทคโนโลยี (Y_6) มีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r= .602$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด ที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า รูปแบบที่ 4 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่าเท่ากับ .903 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ มีค่าเท่ากับ .816 เป็นรูปแบบที่ดีที่สุดในการพยากรณ์ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ แสดงว่า ด้านการ

สร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรม (X_5) ด้านการคิดสร้างสรรค์ (X_2) ด้านการบริหารความเสี่ยง (X_3) และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X_1) สามารถทำนายความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 81.60 ($R^2=.816$) โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์ เท่ากับ .158

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อเสนอการคัดเลือกตัวแปรภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ แสดงว่า ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรม (X_5) ด้านการคิดสร้างสรรค์ (X_2) ด้านการบริหารความเสี่ยง (X_3) และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X_1) สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 สามารถอธิบายการผันแปรความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 81.60 ($R^2 =.816$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .158 สามารถเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในรูปคะแนนดิบ มีดังนี้

$$\hat{Y} = .366 + .319(x_5) + .239(x_2) + .219(x_3) + .142(x_1)$$

สมการพยากรณ์ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในรูปคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้

$$\hat{Z} = .342(X_5) + .258(X_2) + .244(X_3) + .139(X_1)$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรม ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการบริหารความเสี่ยง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ สนับสนุนให้บุคลากรเกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน โดยมีการบูรณาการความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายเปิดโอกาสและโน้มน้าวใจให้บุคลากรและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีเป้าหมายร่วมกัน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาและปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา จนนำไปสู่การสร้างสรรคนวัตกรรมหรือกระบวนการทำงานใหม่ๆ ให้กับองค์กร

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวินัย ทองหล่อ และคณะ (2567) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการทำงาน เป็นทีมและการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้าง องค์การแห่งนวัตกรรม และด้านการบริหารความเสี่ยง ขณะที่ด้านการคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ย

ต่ำสุด ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมักให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร รวมทั้งการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารสถานศึกษาสมัยใหม่ที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร การพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม

อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ วงษ์ชัย และคณะ (2567) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ด้านการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม และด้านการคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมักให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษา และการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารสถานศึกษาสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้และนวัตกรรม อันจะนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพของการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

2. ระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านแบบแผนความคิด ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เพราะสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการทำงานร่วมกันในลักษณะทีมงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ได้มีการส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินงานตามนโยบายการบริหารจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาระบบงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษามีการคิดวิเคราะห์และมองภาพรวมของการทำงานในลักษณะเชื่อมโยงเป็นระบบมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนและสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับครูและบุคลากร ทำให้เกิดความเข้าใจในเป้าหมายขององค์กรร่วมกันและสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน ในขณะเดียวกัน การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาก็ได้รับการส่งเสริมมากขึ้น ทั้งจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สนับสนุนให้สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และการบริหารงานภายในโรงเรียน ซึ่งช่วยให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร และการจัดการองค์ความรู้ภายในองค์กรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราศักดิ์ นพสฤติย์ และคณะ (2568) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวม และทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้าน การคิดอย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันนี้สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาองค์กรทางการศึกษาที่ มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันภายในองค์กรเป็น ปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรและนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้เกิดการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกัน และการพัฒนาแนวทางการทำงานใหม่ๆ เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อ การเปลี่ยนแปลงของสังคมและบริบททางการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับความเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก ($r = .900$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรม (X_5) กับด้านการมี วิสัยทัศน์ร่วมกัน (Y_4) มีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก ($r = .811$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าเมื่อสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันอย่างชัดเจนและบุคลากร ในองค์กรมีความเข้าใจในทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษา ย่อมส่งผลให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่เอื้อ ต่อการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ให้ความสำคัญกับการ บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการ พัฒนาองค์กรร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งผลให้บุคลากรเกิดความตระหนักและมีความมุ่งมั่น ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการบริหารงานของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร นอกจากนี้บริบทของสถานศึกษาในจังหวัดกระบี่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ทำให้ บุคลากรมีความใกล้ชิดในการทำงานและสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือร่วมกันพัฒนานวัตกรรมได้ อย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันมีความสัมพันธ์กับการสร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรม ในระดับสูง ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ของ เซงเก้ (Peter Senge) ซึ่งอธิบายว่า การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้สมาชิกในองค์กรเกิดความผูกพันต่อเป้าหมาย ร่วมกัน และส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ การคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนานวัตกรรมภายใน องค์กรอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ ศิริบุรณ์ และคณะ (2565) ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับองค์การแห่งการ เรียนรู้ของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับที่สูงมาก ($r = .850$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันนี้สะท้อนให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะใน การกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กรให้มีความชัดเจน การสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการคิด

ริเริ่มสร้างสรรค์ และการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อผู้บริหารสามารถส่งเสริมบรรยากาศองค์การนวัตกรรมได้อย่างเหมาะสม จะช่วยให้บุคลากรเกิดความเข้าใจในเป้าหมายและมีวิสัยทัศน์ร่วมกันมากยิ่งขึ้น อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรสามารถดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันและเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนา ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้บุคลากรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานใหม่ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางการศึกษาได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารวี บุญเพชร และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .738 ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันนี้สะท้อนให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้างต่อแนวคิดใหม่ๆ และการสนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้สมาชิกในองค์กรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกัน และร่วมกันพัฒนาแนวทางการทำงานใหม่ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและบริบททางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

4. ผลการวิจัย โดยใช้ตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรม (X_5) ด้านการคิดสร้างสรรค์ (X_2) ด้านการบริหารความเสี่ยง (X_3) และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X_1) สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ได้ร้อยละ 81.60 ($R^2 = .816$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สามารถนำมาสร้างสมการพยากรณ์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยใช้คะแนนดิบ $\hat{Y} = .366 + .319(x_5) + .239(x_2) + .219(x_3) + .142(x_1)$ และสมการพยากรณ์ โดยใช้คะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = .342(X_5) + .258(X_2) + .244(X_3) + .139(X_1)$ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าตัวแปรภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจในการอธิบายความแปรปรวนของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้ในระดับสูงมาก กล่าวคือตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้มากกว่าสี่ในห้าของความแปรปรวนทั้งหมดของตัวแปรเกณฑ์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้พัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเชิงนวัตกรรม โดยส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีโอกาสคิด

ริเริ่มสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้างต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กล้าทดลองแนวทางการพัฒนางานรูปแบบใหม่ ๆ รวมทั้งสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของบริบททางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ควบคู่กับการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาสถานศึกษาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ส่งผลให้บุคลากรในองค์กรเกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และร่วมกันพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนานวัตกรรมภายในองค์กร ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ของ เซนเก้ (Peter Senge) ซึ่งอธิบายว่าองค์กรที่ผู้บริหารส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์ร่วม และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จะช่วยให้สมาชิกในองค์กรเกิดการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง และสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองกร ดุสน์เทียะ และคณะ (2569) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการสร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรม โดยตัวแปรทั้ง 4 ร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ร้อยละ 92.30 ($R^2 = .923$) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทั้ง 4 ด้านทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบในการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในองค์กร โดยเฉพาะด้านการสร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรมซึ่งมีค่าน้ำหนักสูงสุด สะท้อนถึงความสำคัญของการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น กล้าคิด กล้าทำ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร อันเป็นกลไกสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ขณะเดียวกัน ด้านการคิดสร้างสรรค์และการบริหารความเสี่ยง แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการส่งเสริมแนวคิดใหม่ ควบคู่กับการจัดการความไม่แน่นอนจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ส่วนด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงมีบทบาทในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายร่วมขององค์กร ทำให้บุคลากรสามารถดำเนินงานไปในแนวทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบทั้งหมดนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยยืนยันว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมิได้เป็นเพียงปัจจัยสนับสนุน หากแต่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในระดับบุคคลและระดับทีม ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่เน้นการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้างต่อความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ของ เซนเก้ (Peter Senge) ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้เป็นทีม และการพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้องค์กรสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนควบคู่กับการส่งเสริมนวัตกรรมทางการศึกษา โดยสถานศึกษาในพื้นที่มีลักษณะการบริหารที่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในระดับโรงเรียนและเครือข่าย ตลอดจนสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทชุมชนและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งการที่ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรมมีค่าน้ำหนักสูงสุด ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้าง

สภาพแวดล้อมการทำงานเชิงบวก การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และการเปิดพื้นที่ให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการศึกษาในระดับพื้นที่ ดังนั้น ความสอดคล้องของผลการวิจัยทั้งในเชิงตัวแปรและเชิงบริบทพื้นที่ จึงยืนยันได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้พัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบททางการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

ในขณะเดียวกัน การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมไม่ได้เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แม้ว่าการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาองค์กรตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ของ เซงเก้ (Peter Senge) ที่เน้นการเรียนรู้เป็นทีม และการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม แต่ในทางปฏิบัติ องค์ประกอบดังกล่าวอาจทำหน้าที่เป็นตัวแปรสนับสนุนมากกว่าการเป็นตัวแปรเชิงสาเหตุโดยตรง ในการพยากรณ์ผลลัพธ์ของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กล่าวคือการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมมักเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของการมี บรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ ภาวะผู้นำที่ส่งเสริมนวัตกรรม เป็นพื้นฐานสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้นำมีบทบาทในการสร้างบริบท มากกว่าการควบคุมพฤติกรรมโดยตรง เมื่อผู้บริหารสามารถสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้าง ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และกำหนดวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน จะส่งผลให้การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ในลักษณะของผลลัพธ์ทางอ้อม

นอกจากนี้ ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ซึ่งสถานศึกษาส่วนใหญ่ มีขนาดเล็กถึงขนาดกลาง และมีโครงสร้างการบริหารแบบค่อนข้างกระชับ ทำให้บุคลากรมีความใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์กันอยู่แล้ว การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมจึงอาจอยู่ในระดับที่สูงใกล้เคียงกันในทุกสถานศึกษา ส่งผลให้ตัวแปรดังกล่าวไม่สามารถจำแนกความแตกต่างของระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนในเชิงสถิติ อีกทั้ง การขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของพื้นที่ที่มุ่งเน้นการพัฒนาวัฒนธรรมและคุณภาพผู้เรียน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรม การคิดสร้างสรรค์ การบริหารความเสี่ยง และการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงกลยุทธ์ ที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาองค์กร มากกว่าปัจจัยเชิงพฤติกรรมพื้นฐาน เช่น การมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีม

ดังนั้น ผลการวิจัยจึงสะท้อนให้เห็นว่า แม้การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญขององค์กรแห่งการเรียนรู้ แต่บทบาทของตัวแปรดังกล่าวอาจอยู่ในลักษณะของ กลไกสนับสนุนที่ต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก จึงจะสามารถส่งผลการพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงาน โดยมีการบูรณาการความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายเปิดโอกาสและโน้มน้าวใจให้บุคลากรและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีเป้าหมายร่วมกัน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาและปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรมในสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบการปฏิบัติงานที่หลากหลาย สนองความต้องการของบุคลากร สร้างบรรยากาศเชิงสร้างสรรค์ นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมสนับสนุนและผลักดันให้บุคลากร แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อการต่อยอดแนวความคิดการสร้างนวัตกรรม

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผน วิเคราะห์ ระบุความเสี่ยง กำหนดแนวทางหรือมาตรการควบคุมกิจกรรม เพื่อป้องกันหรือลดโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย ทำให้ระดับความเสี่ยงและผลกระทบจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต มีผลต่อการปฏิบัติงานน้อยที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

2.2 ควรศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

2.3 ควรศึกษา เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

บรรณานุกรม

กุลชลี จงเจริญ. (2562). *หน่วยที่ 2 ภาวะผู้นำเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กุลชลี จงเจริญ. (2565). *หน่วยที่ 12 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เกียรติศักดิ์ วงษ์ชัย และคณะ. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 18(3): 81-85.

ดาราศักดิ์ นพสถิตย์และคณะ. (2568). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์*, 10(1): 196-200.

ทองกร ดุสันเทียะ และคณะ. (2569). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. *วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม*, 4(1): 531-539

ปารวี บุญเพชร และคณะ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 14(1): 36-42.

ไพฑูรย์ ศิริบุญณ และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 6(1): 164-173.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ.2566-2570. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. กระบี่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่.*

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2566-2570*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุธิกานต์ บริเอก. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุนัย ทองหล่อ และคณะ. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. *วารสารพุทธศาสตร์ มจร. อุบลราชธานี*, 6(2): 190-196.
- Senge, P.M. (2006). *The Fifth Discipline Field Book: Strategies and Tools for Building a Learning Organization*. New York: Doubleday.